Shakkii Qurâ€™aanaa Qulqulleessuf-kutaa 3ffaa

Description

Kutaalee darban keessatti waaâ€™ee Qurâ€™aanaa ilaalchise shakkii qalbii namaa keessatti uumamaniif karaalee ittiin qulqulleessan ilaalle turre. Harâ€™as itti fufuun shakkii namoonni qalbii namaatti darban deebii quubsaa waliin ilaalla. Seenaa keessatti Qurâ€™aanni jireenya namootaa irrati jijjirrama guddaa akka hin finneef adduwwiin (diinni) Islaamaa tooftaalee adda addaatti fayyadamanii jiru. Tooftaalee sanniin keessaa sababa fi gaafilee adda addaa dhiyeessun namoota dhamaasudha. Sababa ykn gaafilee isaanii keessaa isaan gurguddoo taâ€™an deebii waliin mee haa ilaallu.

1ffaa- Qurâ€™aana Nabii Muhammadtu (SAW) barreessee?
Yeroo durii irraa kaase hanga ammaatti namoonni Qurâ€™aana shakkan, â€œQurâ€™aana Nabii Muhammadtu macaafa qulqulluu irraa garagalcheâ€• jedhu. Deebii kana karaa lamaan ilaalu dandeenya.

1ffaa-Haala Nabii Muhammad (SAW) ilaalu- Akkuma seenaa fi Qurâ€™aana irraa hubannutti Nabi Muhammad (SAW) barreessu fi dubbisuu hin dandaâ€™an. Kana ilaalchise Rabbii (subhaanahu wa taâ€™aalaa) ni jedha:

وَمَا كُنتَ تَتْلُوا۟ مِن قَبْلِهِۦ مِن كِتَٰبٍ وَلَا تَخُطُّهُۥ بِيَمِينِكَ ۖ إِذًا
لَّٱرْتَابَ ٱلْمُبْطِلُونَ ﴿٤٨﴾

â€œ**Ati [Yaa Muhammad] [Qurâ€™aana] dura kitaaba tokkollee kan dubbistuu fi harka keetinis kan barreessitu hin turre. Osoo akkas taate, silaa warri soba hordofan ni shakku turan.**â€• Suuratu Al-Ankabuut 29:48

Osoo Nabiyyiin kan barreessu fi dubbisu taâ€™ee, silaa warri soba hordofan, â€œQurâ€™aana madda biraa irraa gargalche.â€• jechuu turan. Garuu Nabiyyiin barreessu fi dubbisuu waan hin dandeenyef

Qurâ€™aana madda biraa irraa hin garagalchine. Kana irra, Qurâ€™aanni haqaan Rabbiin irraa gara isaatti kan buâ€™eedha.

Ammas, tarii namni tokko â€œNabiyyiin erga duâ€™anii booda namoonni isa booda dhufan Qurâ€™aana jijjiru dandaâ€™u.â€• jedhe shakkuu dandaâ€™a. Shakkii kanaaf barruulee darban keessatti deebii quubsaa ilaalle turre. Yaadachisaaf akka taâ€™u Aaya tana eerun ni dandaâ€™ama. Rabbiin ni jedha:

إِنَّا نَحۡنُ نَزَّلۡنَا ٱلذِّكۡرَ وَإِنَّا لَهُۥ لَحَٰفِظُونَ ٩

â€œ**Dhugumatti, Numatu Qurâ€™aana buuse, dhugumatti Numatu isa tiiksas.â€•** (Suuratu Al-Hijr 15:9.) Kanaafu, eenyullee Qurâ€™aana jijjiruu hin dandaâ€™u.

2ffaa-Haala Qurâ€™aanaa ilaalu- shakkii, â€œQurâ€™aana Nabiyyitu macaafa irraa garagalche.â€• jedhuuf karaan lammaffaan ittiin qulqulleessan haala buâ€™iinsaa fi qabiyyee Qurâ€™aanaa ilaaludha. Tokkoffaa, haala buâ€™iinsa Qurâ€™aanaa yommuu ilaallu boqonnaaleen baayâ€™een isaanii Nabii Muhammad (SAW) makkaan keessa yommuu jiran buâ€™an. Makkaan keessa immoo Kiristaanonni ykn Yahuudonni hin jiranii turan. Yeroo san Makkaan keessa kan jiraatu mushrikoota (warroota taboota) gabbaruudha. Kanaafu, yeroo fi bakka kanatti Nabiyyiin akkamitti kitaaba Kiristaanaa ykn Yahuudotaa irraa garagalchuu dandaâ€™aa? Kuni waan hin dandaâ€™amne. Lamaffaa qabiyyeen Qurâ€™aanaa fi kitaaba Kiristaanaa hundi isaanii wal hin fakkaatan. Fakkeenyaf, Kitaabni kiristaanaa waaâ€™ee ummata Aad, Samuudi fi ummata shuâ€™eeyb hin dubbatu. Garuu Qurâ€™aanni waaâ€™ee ummata kanaa irra deddeebiâ€™e dubbata. Kanaafu, Nabiyyiin Qurâ€™aana kitaaba kiristaana ykn yahuudotaa irraa garagalchu hin dandaâ€™an. Sababni isaas, Nabiyyiin dubbisuu fi barreessu hin dandaâ€™an.

2ffaa- Qurâ€™aanni maaliif galmee ykn waraqaa irratti katabamee hin buufamnee?
Yeroo Qurâ€™aanni buâ€™u mushrikoonni Makkaa â€œKitaaba dubbisnu nuuf fidi.â€• jechuun Nabiyyi gaafataa turan (Al-Qurâ€™an 17:93). Gaafin isaan gaafatan kuni amanuuf osoo hin taâ€™in itti baacuf ykn itti of tuuluf ture. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aala niyyaa isaanii waan beekuf wanta isaan barbaadan hin goone. Rabbiin Qulqullaaâ€™an Oltaâ€™e akkana jedha:

وَلَوۡ نَزَّلۡنَا عَلَيۡكَ كِتَٰبٗا فِي قِرۡطَاسٖ فَلَمَسُوهُ بِأَيۡدِيهِمۡ لَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ إِنۡ
هَٰذَآ إِلَّا سِحۡرٞ مُّبِينٞ ٧

â€œ**Osoo kitaaba waraqaa irratti barreefame sirratti buufnee fi harka isaanitiin tuqanii, silaa warri kafaran, â€œKuni sihrii (falfala) ifa taâ€™e malee homaa miti.â€• jedhu turan.**â€• Suuratu Al-Anâ€™aam 6:7

Osoo Rabbiin kitaaba waraqaa irratti barraaâ€™e samii irraa buusee, silaa warri kafare, â€œAkkamitti Rabbiin sirratti kitaaba waraqaa irratti barreefame buusaa? Kuni sihriidhaâ€• jechuun nabiyyitti baacu turan. Garuu Rabbiin wanta isaan yaadan waan beekuf, kitaaba waraqaa irratti barraaâ€™e hin buufne.

Bakka kanaa, Qurâ€™aana dhawaata dhawaatan jechaan gara Nabiyyiitti buuse. Ergasii, Qurâ€™aanni Nabiyyi irratti buufamee erga xumuramee booda dhaloota itti aanuf akka darbuuf, haala amma arginu kanaan galmee tokko keessatti walitti qabame.

3ffaa- Seenaalee, waadaa fi Akeekachisa Qurâ€™aana keessaa

Seenaan ummata darbee, waadaan Jannataa fi akeekachiisni ibidda Jahannam yommuu warroota kafaran irratti dubbifamu, â€œKuni oduu duriiti.â€• jechuun Qurâ€™aana kijibsiisu. Wanti isaan hubachuu dadhaban â€œYeroon bakka saditti qoodamudha.â€• Qurâ€™aanni wantoota yeroo sadan keessatti adeemsifamu of keessatti kan qabateedha. Gosoonni yeroo sadan kunniniis: Yeroo darbee, yeroo ammaa fi yeroo dhufu.

Yeroo Darbee

Qurâ€™aanni yeroo darbee keessa seenaa ummata darbee nutti himuun, barnoota fi gorsa nuuf kenna. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:
â€œ**Dhugumatti, seenaalee isaanii keessa warra sammuu qabaniif gorsatu jira. Inni (Qurâ€™aanni) oduu lafaa kaafamee odeefamee miti. Garuu dhugoomsaa [kitaabban] isa duraati. Addeessaa wantoota hundaati; ummata amananiif qajeelfamaa fi rahmata.**â€• Suuratu Yuusuf 12:111

Yeroo Ammaa

Qurâ€™aanni wantoota ammatti ija namaa fuunduratti mulâ€™atan ifa godha. Fakkeenyaf, haala uumama samii, dachii, urjilee, aduu, jiâ€™a, ilma namaa fi kkf irratti akka xinxallanii Rabbitti amanan namoota affeera. Akkasumas, murteewwanii fi seeroota hin jijjiramne lafa kaaâ€™a. Fakkeenyaf, Rabbiin qofa gabbaruu, salaata salaatu, zakaa baasu, sooma soomu, walitti dhufeenya hawaasummaa fi maatii, sirna bulchiinsa motummaa, haala daldalaa fi kkf ni addeessa (ifa godha). Kana ilaalchise Rabbiin ni jedha:

وَلَقَدْ جِئْنَٰهُم بِكِتَٰبٍ فَصَّلْنَٰهُ عَلَىٰ عِلْمٍ هُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ
يُؤْمِنُونَ ٥٢

â€œ**Dhugumatti, Nuti Kitaaba (Qurâ€™aana) beekumsa wajjiin addeessine isaaniif finne- ummata amananiif qajeelfamaa fi rahmata**.â€• Suuratu Al-Aâ€™araaf 7:52

Qurâ€™aana kana keessatti wanta namoonni barbaadan Rabbiin ibsee jira. Yeroo fi bakka kamittu wanta isaniif tolu fi hin tolle hunda waan beekuf, namoota amananiif Qurâ€™aana kana qajeelfamaa fi rahmata godhe. Qurâ€™aana kanaan warroonni amanan jallinna irraa baraaramuun qajeelcha argatu, haqaa fi sobni isaaniif ifa taâ€™a. Akkasumas, rahmata argatu. Kana jechuun addunyaa fi aakhiratti, keeyri fi gammachuu argatu; jallinni fi daraaran isaan irraa kaâ€™a.

Qurâ€™aanni bakkaa fi yeroo kamittu dhaloota yeroo san jiruuf akka aduu ifa taâ€™aaf. Akkuma ifni aduu hanga Qiyaamaa hin dhaamne, ifni Qurâ€™aanas hin dhaamu.

Yeroo Fuunduraa

Qurâ€™aanni waadaa namoota amananii fi hojii gaggaarii hojjataniif galamee fi akeekachisa namoota kafaranii fi badii hojjataniif qophaaâ€™e irra deddeebiâ€™e dubbata. Waadaan Rabbii Jannata fi wantoota achi keessa jiraniidha. Akeekachiisni immoo adabbii Jahannami. Namoota kafaraniif ykn shakkii keessa jiraniif waaâ€™ee Jannataa fi Jahannam yommuu dubbifamu, â€œErga duunee booda lamuu ni deebifamnaa?â€• jechuun jireenya duâ€™aan boodaa kaadu (itti amanuu didu). â€œGuyyaan Qiyaamaa isin jettan yoomi, maaliif hin dhufne?â€• jechuun qoosu. Wanti isaan hubachuu dadhaban â€œWanti hunduu yeroo isaa eeggate dhufa.â€• Rabbiin ni jedha:

لِّكُلِّ نَبَإٍ مُّسْتَقَرٌّ ۚ وَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٦٧﴾

â€œ**Oduu hundaaf yeroo itti mirkanaaâ€™utu jira. Gara fuunduraatti ni beektu.**â€• (Suuratu Al-Anâ€™aam 6:67)

Wanta Rabbiin beeksise dhibbaan dhibbatti yeroon wanti suni itti mirkanaaâ€™u ni jira. Qurâ€™aanni akkuma wantoota yeroo darbee fi ammaa of keessatti qabatu, wanta gara fuunduraatti uumamu ni hima. Wantoonni himaman kunnin Guyyaa tokko ni dhufu. Guyyaan sunis Guyyaa Qiyaamati. Rabbiin (subhaanahu wa taâ€™aalaa) ni jedha:

هَلْ يَنظُرُونَ إِلَّا تَأْوِيلَهُۥ ۚ يَوْمَ يَأْتِى تَأْوِيلُهُۥ يَقُولُ ٱلَّذِينَ نَسُوهُ مِن قَبْلُ
قَدْ جَآءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِٱلْحَقِّ فَهَل لَّنَا مِن شُفَعَآءَ فَيَشْفَعُوا۟ لَنَآ أَوْ نُرَدُّ
فَنَعْمَلَ غَيْرَ ٱلَّذِى كُنَّا نَعْمَلُ ۚ قَدْ خَسِرُوٓا۟ أَنفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُم مَّا
كَانُوا۟ يَفْتَرُونَ ﴿٥٣﴾

â€œ**Sila isaan xumura isaa malee maal eegu? Guyyaa xumurri isaa dhufu, warri san dura isa dagatan, â€œDhugumatti, Ergamtoonni Gooftaa keenyaa dhugaan dhufaniiru. Sila araarsonni nuuf araarsan jiruu? Yookiin dalagaa hojjataa turreen ala kan biraa hojjannaa [gara addunyaatti] deebifamnaa?â€• jedhu. Dhugumatti, lubbuu isaanii hoongessanii jiru. Wanti isaan kijibaan uumaa turaniis isaan jalaa badee jira.**â€• Suuratu Al-Aâ€™araaf 7:53

â€œSila isaan xumura isaa malee maal eegu?â€• kana jechuun wanta Qurâ€™aanni beeksise dhufuu malee maal eegu?[1] Rabbiin Qurâ€™aana keessatti Guyyaa Qiyaamaa warroota amananiif Jannataa, warroota kafaraniif immoo adabbi Jahannam waadaa galee jira. Sila namoonni waadaa fi akeekachisni kuni guuttamu malee maal eegu? Guyyaan waadaa fi akeekachisni kuni guuttamu ykn dhufu Guyyaa Qiyaamati. Guyyaa kana namoonni Qurâ€™aana dagatanii fi itti hojjachuu dhiisan akkana jedhu, â€œDhugumatti, Ergamtoonni Gooftaa keenyaa dhugaan dhufaniiru. Sila namoonni shafaâ€™aa (araarsota) nuuf taâ€™anii adabbii irraa baraaramnu jiru? Yookiin hojii badaa duraan hojjataa turreen ala

hojii gaggaarii akka hojjannuuf gara addunyaatti deebifamu dandeenyaa?â€• Garuu kuni yeroon waan irra darbeef wanta taâ€™u miti. Qurâ€™aana waan dagatanii fi wanta isa keessa jirutti waan amanu didaniif of hoongessani (kasaarsanii) jiru. Adabbii hamaaf of saaxilanii jiru.

Kanaafu, namni tokko wanta Guyyaa Qiyaamaa uumamu kan Qurâ€™aana keessatti waadaa galame, hin dhufu jechuun shakkuu ykn kijibsiisu hin qabu. Yoo kijibsiise Guyyaa Qiyaamaa buâ€™a wanta hojjatee ni dhandhama. Guyyaan Qiyaama yeroo itti dhufu qaba. Yeroon dhufnaan gara duubatti harkisuunis gara fuunduraattis butuun hin jiru. Rabbiin ni jedha:

وَمَا نُؤَخِّرُهُۥٓ إِلَّا لِأَجَلٍ مَّعْدُودٍ ١٠٤

[Guyyaa Qiyaamaa] yeroo lakkaâ€™ameef (murtaaâ€™ef) malee hin tursiisnu.â€• Suuratu Huud 11:104
Kana jechuun ajalli (yeroon) addunyaa tanaa fi umamtoota ishii keessa jiran yoo xumurame, Rabbiin gara ganda Aakhiraatti isaan ceesisa. Murtii mindeessu fi adabu isaan irratti dabarsa. [2] Sababni isaas, Guyyaan Qiyaamaa guyyaa wanta hojjataniif mindaa ykn adabbii itti argataniidha.

Guduunfaa

â€œ•Nabi Muhammad (SAW) dubbisuu fi barreessu waan hin dandeenyef, Qurâ€™aana madda biraa irraa garagalchu hin dandaâ€™an.
â€œ•Akkasumas, boqonnaalee (suuraleen) Qurâ€™aanaa baayâ€™een Makkaan keessatti buâ€™an. Makkaan keessa Kiristaanonni ykn Yahuudonni hin jiranii turan. Kanaafu, Kitaaba isaanii irraa Qurâ€™aana garagalchuun waan hin dandaâ€™amneedha.
â€œ• Qurâ€™aanni osoo waraqaa irratti barreefame buufame silaa warri kafare â€œKuni sihrii (falfala)â€• jechu turan. Kana irra Qurâ€™aanni namoota barsiisu fi rakkoo furuuf, waggaa 23f dhawaata dhawaatan jechaan buufame. Ergasi dhaloota dhufuuf akka darbu galme tokko keessatti walitti qabame.
â€œ• Qurâ€™aanni wanta yeroo darbe, yeroo ammaa fi gara fuunduraatti uumamu haqaan waan of keessatti qabateef, ilmi namaa ykn Malaykoonni ykn jinnooni barreessu hin dandaâ€™an. Wanta darbe, ammaa fi gara fuunduraatti uumamu hunda kan beeku Rabbiin qofa waan taâ€™eef. Kanaafu, Qurâ€™aanni kitaaba Rabbiin irraa buâ€™eedha.
â€œ• Seenaaleen Qurâ€™aana keessa jiran barnoota fi gorsa guddaa namootaf taâ€™u.
â€œ• Wanti gara fuunduraatti ni dhufa jedhamee Qurâ€™aana keessatti waadaa galame, wanta haqaan dhufuudha. Yeroon dhufnaan saâ€™aati, daqiiqaa fi sakandii murtaaâ€™e keessatti ni dhooya. Kunis Guyyaa Qiyaamati.
â€œ• Kanaafu, namni Qurâ€™aana irraa garagaluun ykn wanta waadaa galame kijibsiisun of hoongeessu hin qabu.

Wa Aakhiru dawâ€™aana anilhamdulillahi Rabbil aalamiin

Kitaabban wabii:
[1] Taysiiril Kariimil Rahmaani fii tafsiiril Kalaamil Mannaani-By Abdurahmaan Saâ€™diyy fuula 327, Akkasumas, Tafsiir ibn Kasiir 3/425
[2] Madda oli fuula 449,

Date Created
May 26, 2018

Author
admin